

BIS-regels voor duur bankkapitaal

30 januari 2001 | Het Financieele Dagblad

Door: boot

Het leek zo goed te gaan met het bankwezen. Zo goed zelfs (althans tot voor kort), dat we bijna waren vergeten dat de stabiliteit van banken geen vanzelfsprekendheid is. De afgelopen weken heeft de Bank voor Internationale Betalingen (BIS) ons met haar nieuwste voorstellen voor minimale kapitaaleisen voor banken uit onze droom verlost.

De BIS stelt voor om meer dan nu het geval is de minimale kapitaaleisen af te laten hangen van het risicoprofiel van de activiteiten van de bank. Een verfijning dus, waarbij banken eventueel ook nog hun eigen modellen voor de inschatting van het risicoprofiel mogen gebruiken (voorzover de toezichthouder hier voldoende vertrouwen in heeft). Tegelijkertijd moeten banken ook meer informatie vrijgeven aan de financiële markt zodat deze de kredietwaardigheid van een bank beter kan inschatten. Dit laatste zou de 'disciplinerende door de markt' ten goede moeten komen.

De oorspronkelijke door BIS ontworpen regelgeving is in 1988 door zo ongeveer elk zichzelf respecterend land overgenomen. Hoe we ook over de minimumkapitaaleisen van de BIS mogen denken, ze zijn misschien wel het mooiste voorbeeld van een succesvolle internationale harmonisatie van regelgeving. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de nieuwste voorstellen met redelijk positieve geluiden zijn ontvangen. Toch moeten er enige kanttekeningen worden geplaatst.

Kapitaaleisen en al die andere regulering die bestaat voor het bankwezen is niet kosteloos. In deze tijd van marktwerking met alleen minimaal noodzakelijke regels moeten we ons afvragen wat zo bijzonder is aan banken dat regelgeving nodig is om deze bedrijfsactiviteit in goede banen te leiden. Hebben banken, net als andere ondernemingen niet zelf een voldoende belang bij een fatsoenlijke kapitalisatie?

De noodzaak van regulering lijkt evident. Het gangbare argument is dat banken een heel belangrijke maatschappelijke rol hebben. Banken faciliteren de transacties in de economie (via het betalingssysteem) en zijn de belangrijkste financier van met name kleine en middelgrote bedrijven. Een crisis in het bankwezen zou dan makkelijk kunnen omslaan in een crisis in de economie als geheel. Grosso modo bestaat hier wel enige consensus over. Bovendien wordt vaak gewezen op systeemrisico: banken hebben posities uitstaan op elkaar, en de ondergang van een bank kan andere banken meetrokken in een faillissement. Hiermee samenhangend is ook het begrip 'vertrouwen'. Het omvallen van een bank kan het vertrouwen in het bankwezen als geheel schaden.

Akkoord, hiervoor kunnen we enige sympathie hebben. Toch volgt hier niet ogenblikkelijk uit dat regulering dus noodzakelijk is. Banken hebben namelijk zelf belang bij het waarborgen van hun stabiliteit. Een fatsoenlijke hoeveelheid eigen vermogen is puur eigen belang. Zoals bij luchtvaartmaatschappijen het bezuinigen op de veiligheid zakelijk gezien niet een goede strategie lijkt, geldt dat evenzeer voor het ondermijnen van de eigen stabiliteit door een bank.

De vergelijking met luchtvaartmaatschappijen is bijna perfect. Vertrouwen is evenzeer een sleutelbegrip. Het vertrouwen in het product 'vliegen' maakt dat elk ongeluk slecht is voor de gehele bedrijfstak. KLM staat dus niet te juichen als een BA-vliegtuig uit de lucht valt. Wat dit betekent is dat vliegveiligheid bij iedereen in de bedrijfstak voorop zou moeten staan. Toezichthouders en regels zouden dus niet bepalend moeten zijn voor de vliegveiligheid. Hoogstens zou er een extra keurmerk moeten komen voor het vertrouwen van het publiek (en misschien zou er af en toe een malafide 'fly-by-night operator' uitgedoofd moeten worden).

Vanuit dit gezichtspunt is de noodzakelijke regulering voor banken eerder een soort keurmerk dat recht geeft om als bank te opereren dan dat het direct het functioneren van banken zou moeten beïnvloeden. Toch lijkt er meer aan de hand. Een eerste opmerking is dat de stabiliteit van het bankwezen zich mogelijk slecht verdraagt met (veel)

concurrentie. Immers als marges klein worden, en de concurrentie je uit de markt dreigt te prijzen, dan zou het wel eens kunnen zijn dat je geneigd bent meer risico te nemen en stabiliteit te verwaarlozen (inderdaad, ook luchtvaartmaatschappijen die de concurrentieslag dreigen te verliezen kunnen zich laten verleiden tot alles- of niets-strategieën...). En de concurrentie is toegenomen! Enige oplettendheid is dus op zijn plaats. Er is echter meer.

In geen enkele bedrijfstak hoor je zo vaak de opmerking dat kapitaal duur is. Banken roepen dan ook in koor dat ze kapitaal efficiënt moeten gebruiken. Je moet dus ook niet te veel van dit dure kapitaal hebben, en, als je het kapitaal al hebt, moet je het snel 'gebruiken' voor hoogrenderende (en dus veelal riskantere) activiteiten. Dit klinkt allemaal logisch en juist, toch is het principieel fout. De kostenvoet van kapitaal (eigen vermogen) wordt grotendeels bepaald door het risico waaraan het kapitaal wordt blootgesteld. Kapitaal kan dus goedkoop zijn als er geen risico tegenover staat! (Vergelijk een aandeeltje in een risicovrij beleggingsfonds dat in staatsobligaties zit.) Wat dit betekent is dat banken hun kapitaal zelf extra duur maken door het aan zoveel mogelijk risico bloot te stellen. En aangezien de markt de gedachtecronkels van de bankiers kent, zal ze te allen tijde een hoog rendement eisen (als compensatie voor het risico dat de bank hoe dan ook zal nemen). De bankier ziet zijn perceptie van duur kapitaal dus keer op keer bevestigd: een ware self-fulfilling prophecy! Hiermee is ook evident dat er kapitaalvrijheid nodig zijn. Banken wegen immers de voordelen van stabiliteit af tegen in hun ogen heel duur eigen vermogen.

Er zou veel te winnen zijn als banken wat genuanceerder kijken naar hun 'dure kapitaal'. Uiteindelijk maakt de bankier zijn kapitaal pas echt duur. Zolang hij zich dit onvoldoende realiseert, zijn de BIS-regels heel hard nodig.

Prof. dr Arnoud W.A. Boot is partner bij McKinsey & Co en hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam.

Metadata

Publicatie Datum	dinsdag, 30 januari 2001 0:00
Sectoren	Financiële instellingen: banken
Auteurs	boot
Bron	Het Financieele Dagblad
Copyright Jaar	2001
Categorie	Optiek
Pagina Nummer	9
Volgnummer	13